

УДК 334.732

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ КООПЕРАЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Магар Дар'я Євгенівна,

здобувач вищої освіти спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

Анотація: У даній науковій тезі аналізуються основні мотиви розвитку кооперативного руху у країнах Європейського Союзу, ефективність кооперативів та їхній внесок у сільськогосподарську сферу. Особлива увага приділяється організаційним принципам кооперативів, їх ролі в галузі збирання, переробки та збуту сільськогосподарської продукції, а також механізмам забезпечення якості та управління. Дослідження підкреслює значення кооперативного руху для підтримки сільськогосподарських виробників та стійкого розвитку аграрного сектору.

Ключові слова: Сільськогосподарські кооперативи, сільське господарство, Європейський Союз, ефективність, збут, якість продукції.

Протягом останніх десяти років в країнах з розвинутою ринковою економікою відбулися суттєві зміни у сільськогосподарських кооперативах, які поступово перейшли до єдино можливої форми сільського господарства. Це можна спостерігати на прикладах розвитку кооперативного сектора в країнах Європейського Союзу.

Бажання селян зменшити витрати виробництва, раціоналізувати технології, гарантувати збут своєї продукції та захищати свої інтереси у економічному житті стало основним мотивом розвитку кооперативного руху.

Ефективність кооперативів країн Європейського Союзу обумовлена переважно основними принципами їх організації: добровільністю та рівноправністю партнерів, демократизмом у керівництві, правом розпоряджатися отриманими доходами господарською діяльністю самостійністю. Кооперативи формуються за рахунок власних коштів засновників та банківських кредитів, а їх діяльність базується на принципах самоокупності та самофінансування.

У країнах ЄС кооперативи, які займаються збиранням, переробкою та збутом фермерської продукції, є найбільш розвинутою галуззю кооперативної діяльності. Ключову роль відіграють збутові кооперативи, що визначають стратегію виробника та переробника в умовах ринкової кон'юнктури. Також у частині європейських країн розвинута достатня кількість сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, які здійснюють виробничо-технічне забезпечення господарств своїх членів [1].

Фермерські кооперативи Європейського Союзу сконцентровані на рівнях регіону, країни та наднаціональному рівні, утворюючи великі галузеві, продуктові та територіальні об'єднання. Національні кооперативні спілки

виступають представниками фермерів-кооператорів у переговорах з урядами своїх країн та активно беруть участь у формуванні аграрної політики. Юридична база діяльності кооперативів забезпечується спеціальними законами про кооперацію, які визначають статус кооперативної організації як добровільного об'єднання селян, що функціонує на демократичних засадах.

Співпраця дозволяє фермерам набути економічної потужності на ринку, концентруючи пропозицію їхньої продукції та пересуваючи її через різні ланки у системі «переробка – збут» до кінцевого споживача. Збутова кооперація служить інструментом антимонопольного впливу для фермерів, захищаючи інтереси сімейних господарств, надаючи альтернативний канал збуту продукції та обмежуючи падіння закупівельних ринкових цін на сільськогосподарську продукцію.

Статути окремих кооперативів встановлюють вимогу, щоб їхні члени проводили всі свої ділові операції через відповідний профіль кооперативу. У той же час, все більш поширюється практика укладення довгострокових, регулярно поновлюваних контрактів між кооперативами та їхніми членами. Невід'ємною частиною контрактних зв'язків є жорсткі та невідворотні санкції за порушення умов угоди.

Сільськогосподарські кооперативи Європи відрізняються від кооперативів інших регіонів своїми особливостями. Вони, зазвичай, ієрархічно організовані загальнонаціональною кооперативною структурою, включають місцеві, регіональні кооперативи, національні спілки та організації. Існує більш розвинена система вертикальної інтеграції у сфері переробки та збуту сільськогосподарської продукції, проте вона менше розвинена у сфері постачання фермерів засобами виробництва. Кооперативи часто спеціалізуються на переробці та збуті певного виду сільськогосподарської продукції, тому окреме господарство може співпрацювати з кількома кооперативами. Не допускається розвиток сильної конкуренції між кооперативами.

У Європі сформувалися основні риси вертикально інтегрованих кооперативних агропромислових об'єднань, що включають власну кредитну систему, мережу підприємств з переробки та збуту сільськогосподарської продукції, а також систему постачання фермерів засобами виробництва з використанням власного транспорту та складських приміщень.

Залежно від конкретних умов кожної країни, така діяльність може бути організована у великі незалежні багатогалузеві об'єднання (наприклад, у Франції та Німеччині) або можуть поширюватися на всю країну через мережу відповідних галузевих об'єднань.

З метою зміцнення своїх позицій у конкурентній боротьбі з приватними агропромисловими фірмами, кооперативи збуту активно працюють над підвищенням якості та однорідності сировини, яка виробляється у господарствах їхніх членів. Наприклад, молочні кооперативи західноєвропейських країн встановили обов'язкові правила щодо утримання і годівлі худоби, доїння корів та транспортування молока для всіх своїх членів, і за порушення цих правил застосовуються суворі санкції.

У кооперативному секторі країн Європейського Союзу спостерігається зростання концентрації виробництва та значне підвищення економічних показників кооперативів.

Серед країн ЄС найбільше сільськогосподарських кооперативів відзначається в Італії. У Німеччині найвища чисельність членів кооперативів та зайнятих у них. Разом з тим у Нідерландах, Ірландії та Швеції кооперативи найбільше економічно потужні, незважаючи на їх значно меншу кількість, порівняно з іншими країнами. Значну питому вагу сільськогосподарські кооперативи також мають у Данії. В Іспанії дуже багато маленьких кооперативів, які охоплюють лише 15% населення, яке працює в агропромисловому комплексі. Більшість із них засновані в межах регіонального законодавства. Загалом, у країнах Європи кооперативи контролюють значну частку сільськогосподарської продукції та послуг в аграрному секторі [2].

Отже, сільськогосподарські кооперативи в країнах-членах Європейського Союзу успішно адаптуються до сучасних вимог, забезпечуючи ефективний збут продукції та захищаючи інтереси фермерів-членів. Подальший розвиток кооперативного сектору може сприяти збільшенню концентрації виробництва та покращенню економічних показників у сільському господарстві Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Кібенко К. А. Досвід зарубіжних країн у розвитку обслуговуючої кооперації селянських господарств. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2018. Вип.18(2). С.44-47.
2. Міракін В.В. Розвиток сільськогосподарської кооперації зарубіжних країн. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». 2018. Вип.25. С.25-31.

Annotation: *This scientific thesis analyzes the main motives for the development of the cooperative movement in the countries of the European Union, the effectiveness of cooperatives and their contribution to the agricultural sphere. Particular attention is paid to the organizational principles of cooperatives, their role in the field of harvesting, processing and marketing of agricultural products, as well as quality assurance and management mechanisms. The study emphasizes the importance of the cooperative movement in supporting agricultural producers and the sustainable development of the agricultural sector.*

Key words: *Agricultural cooperatives, agriculture, European Union, efficiency, sales, product quality.*

Науковий керівник: Червен І. І.,
доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри
Миколаївський національний аграрний університет
м.Миколаїв, Україна